

ZVEZA
POTROŠNIKOV
SLOVENIJE

ZPS test

5/2022

cena 6,15 €

ŠPORT IN PROSTI ČAS

Test pohodniških hlač

+

tekaških nahrbtnikov

TEST
mocarel

Prehrana

PIJAČE Z DODANIMI VITAMINI
NOVIČKE
TEŽKE KOVINE V RIBAH

Dom

TEST SREDSTEV ZA PRANJE PERILA
SREDSTVA PROTI MOLJEM
TEST KLIMATSKIH NAPRAV

Nasvet

DEPILACIJA
SKRAJŠANJE ČASA VOŽNJE
SPLETNO PLAČEVANJE

živeti pametno

za trajnosten, preudaren in kakovosten življenjski slog

9 772386 078201

IZPOSTAVLJENO

◀ 21 Test pohodniških hlač Dobri materiali v različnih krojih

Slovenci smo narod pohodnikov, pogosto se odpravimo predvsem na manj zahtevne ture v okolici. Ob dobri pohodniški obutvi so pomembna tudi ustrezna oblačila. Zadnji test smo objavili pred enim letom, tokrat smo preverili pohodniške hlače 13 različnih znamk. V laboratoriju so se prav vse izkazale s kakovostnim materialom, zato so toliko bolj pomembni izsledki praktičnega testa. Razlike med njimi vsekakor so.

Test tekaških nahrbtnikov

18 Izkoristek prostora, vodoodpornost in prilaganje

Test mocarel

4 Izbira je prestra in večinoma dobra

Tržni pregled brezalkoholnih pijač z dodanimi vitamini

8 Vitamine in minerale zaužijte s pestro uravnoveženo prehrano

Prehrana

11 Prehranske novice

12 Kadmij

Dom

17 Pomladna nadloga

So se molji v vaši omari zbudili?

ZPS test

14 Test tekočih detergentov za pranje perila

24 Test klimatskih naprav

29 Test fotoaparotov (na pametnih telefonih)

Kozmetika

27 Načini depilacije

Mobilnost

32 Nasveti za krajšanje in predvidevanje potovalnega časa

Osebne finance

34 Kako plačujemo po spletu

37 Posojila s spremenljivo obrestno mero

REVIJA ZVEZE POTROŠNIKOV SLOVENIJE

USTANOVITELJ

Zveza potrošnikov Slovenije – društvo

IZDAJATELJ

Mednarodni inštitut za potrošniške raziskave

GLAVNA IN ODGOVORNA UREDNICA

Breda Kutin

IZVRŠNA UREDNICA

Goga Gordana Sredojevič

UREDNIŠTVO

Metod Babnik, Jasmina Bevc Bahar, Dušica Breskvar, Živa Drol Novak, Matjaž Jakin, Peter Klemenčič, Nika Kremič, Alina Meško, Boštjan Okorn, Marjana Peterman, Barbara Primc, Meta Stegenšek, Urša Šmid Božičević, Marko Tretnjak

FOTO

Shutterstock.com, arhiv uredništva

OBlikOVANJE/GRAFIČNA PRIPRAVA

Miha Golob, s. p.

TISK

TISKARNA JANUŠ, d. o. o.

NAKLADA

6500 izvodov

DISTRIBUCIJA

POŠTA SLOVENIJE

IZID PRVE ŠTEVILKE

marec 1991

NASLOV UREDNIŠTVA IN NAROČNIŠKI ODDELEK

ZPStest

Tržaška cesta 2
1000 Ljubljana

e-pošta uredništvo: urednistvo@zps.si

e-pošta naročnine: narocnine@zps.si

telefon naročnine: (01) 474 06 00

www.zps.si

ISSN 2386 - 0782

TRR: 02010-0016585996

Na podlagi Zakona o DDV-1, Ur. list 72/2019, sodi revija med proizvode, za katere se DDV obračunava po stopnji 5 %.

Revijo sofinancira Mestna občina Ljubljana.

© Vse pravice pridržane. Reproduciranje, shranjevanje ali prepisovanje katerega koli dela revije je dovoljeno le s pisnim soglasjem uredništva.

Desetletja uveljavljanja pravic potrošnikov na bančnem področju

ZPS ima že tridesetletno zgodovino uveljavljanja pravic potrošnikov na bančnem področju.

Pritožbe potrošnikov so bile najbolj pogoste pri stanovanjskih kreditih, kjer smo problematiko najprej analizirali, preverjali pravno plat in preračunavali oškodovanja. V dialogu z banko smo poskušali doseči sporazumno rešitev, a se je mnogokrat zataknilo.

Že na samem začetku našega delovanja, v začetku devetdesetih let, smo zaradi zelo dobrega sodelovanja s takratno vlado in parlamentom dosegli izjemne rezultate v korist oškodovanih potrošnikov, kreditorejmalcev stanovanjskih kreditov SKB banke. Mlade družine so pri odplačevanju kreditov dolgoročno skupaj prihranile več kot 200 milijonov takratnih nemških mark.

Druga pomembna akcija, ki smo jo poimenovali Čisti računi, je dala zelo dober rezultat v sodelovanju z Banko Slovenije. Ta je v pogojih visoke inflacije bankam določila način obračunavanja anuitet, ki jim ni več omogočal zaračunavanja prikritih obresti zaradi prenizko določenega obroka odplačila.

Če z dialogom ni bilo mogoče doseči sporazumne rešitve, smo v imenu potrošnikov šli na sodišče. Saj se še spomnite Modrega varčevanja, ko banka NLB ni spoštovala svoje pogodbe in je samovoljno znižala pogodbeno določene obresti? ZPS je začela vlagati posamične tožbe (okrog 170 jih je bilo), saj zakonodaje o kolektivnih tožbah ni bilo. Šele takrat smo izvedeli, da je šlo za več kot 40.000 pogodb, banka pa je vsem ponudila poravnavo v višini, ki ni bila niti polovico tistega, kar je bila banka v resnici dolžna. Celotno plačilo premalo izplačanih zneskov so dobili zgolj tisti, ki so v tožbi z ZPS vztrajali do konca.

Leta 2015 smo se na bančnem področju srečali s povsem novo situacijo. Referenčne obrestne mere, ki pri kreditih s spremenljivo obrestno mero skupaj s fiksnim pribitkom tvorijo skupno obrestno mero

kredita, so se znižale pod ničlo. Dobro novico za kreditorejmalce je pokvarilo spoznanje, da npr. Sparkasse teh sprememb sploh ni upoštevala, ampak je obrestno mero kredita izračunavala, kot da je vrednost euriborja nič. Na to so nas opozorili naši člani.

Na ZPS smo se najprej obrnili na Poravalni svet, ki z namenom zunajsodnega reševanja sporov deluje v okviru Združenja bank Slovenije. Ta je po nekaj spodletelih poskusih poravnave izdal mnenje, ki je pritrnilo našim argumentom, a se je Sparkasse odločila, da tega mnenja ne bo spoštovala.

Na ZPS smo zato leta 2017 vložili tožbo. Takrat v Sloveniji še ni bilo zakonodaje, ki bi omogočala kolektivno tožbo, zahtevali smo lahko le, da banka preneha nepravilno obračunavati obresti. Sodba višjega sodišča, ki smo jo prejeli marca 2022, banko zavezuje le, da preneha nepravilno obračunavati obresti. Naš poziv, da banka vsem oškodovanim povrne preveč plačane zneske, pa je banka gladko zavrnila.

V Sloveniji zdaj imamo institut kolektivne tožbe, zato ZPS nadaljuje s kolektivnim uveljavljanjem pravic potrošnikov. Proti Sparkasse bomo vložili kolektivno tožbo. Dejstvo, da banka kot zaupanja vredna institucija, katere obstoj temelji na zaupanju komitentov, izkorišča vsa pravna sredstva, da svojim komitentom ne bi povrnila preveč zaračunanega, je skrb vzbujajoče. Sodni postopki so praviloma dolgotrajni. Do pravnomočne sodbe, ki zahteva opustitev nezakonitega ravnanja, je zaradi pritoževanja banke prišlo šele po petih letih. Kako dolgo bodo trajali postopki za izterjavo preveč plačanih zneskov pri odplačevanju kredita, je ta hip težko napovedati. Več informacij lahko najdete na www.zps.si.

Kako takšno ravnanje vpliva na splošni ugled bančnega sektorja, pa bi se morali pogovoriti tudi v bančnem združenju.

Breda Kutin,
odgovorna urednica

ZPS

že več kot *30 let*

na strani potrošnikov

strokoven ■ nepristranski ■ brez oglasov

Svetovanje za člane ZPS

PRAVNO SVETOVANJE

pon.-pet. 13.00-15.00
T: (01) 432 00 89

KAKOVOST IN VARNOST GOSPODINJSKIH APARATOV IN IZDELKOV ZA DOM

sreda 10.00-12.00
T: (01) 474 06 10

SVETOVANJE O PRAVICAH PACIENTOV ZA OBČANE MO LJUBLJANA

pon.-pet. 9.00-14.00
T: (01) 474 06 10 E: zps@zps.si

Svetovanje za nečlane

POKLIČITE ZPS NASVET

090 50 90

Za neodvisen nasvet, kako razrešiti potrošniško težavo, lahko pokličete vsak delavnik med 9. in 11. uro. Cena klica iz omrežja T-2 je 1,99 EUR/min. Cena iz drugih omrežij določi vaš operater. Več informacij in splošne pogoje najdete na www.zps.si.

ODPOKLIC IZDELKOV KINDER

Več evropskih držav poroča o številnih primerih črevesnih okužb, ki naj bi bile povezane s čokoladnimi izdelki Kinder, ki jih izdeluje podjetje Ferrero v belgijskem obratu v Arlonu. Ferrero je zato v preteklih tednih s trgovskih polic po vsej Evropi odpoklical vse izdelke blagovne znamke Kinder, ki so bili proizvedeni v tem obratu, in sicer zaradi prisotnosti bakterije salmonela.

Čeprav v Sloveniji nismo imeli primera salmoneloze (okužbe s salmonelo), so se v podjetju odločili za preventivni odpoklic določenih serij čokoladnih jajc in drugih izdelkov Kinder tudi s slovenskega trga. Če imate odpoklicani izdelek doma, ga ne uporabljajte. Lahko ga vrnete na mesto nakupa, pri tem pa vam je trgovec dolžan vrniti kupnino. Seznam odpoklicanih izdelkov je dostopen na naši spletni strani.

ŠPARGLJI: ZELENi, BELI ALI VIJOLIČASTI?

Pomlad je sezona špargljev oziroma belušev. Ljubitelji te zelenjave zagotovo veste, da so poganjki špargljev lahko različnih barv. Pa veste, zakaj so eni zeleni in drugi bele barve? Razlika je v načinu pridelave. Zeleni rastejo na soncu, zato se v njih sintetizira klorofil, ki je zelene barve. Če želimo, da zrastejo beli, moramo poganjke med pridelavo redno pokrivati s prstjo, s čimer preprečimo tvorbo klorofila. Obstajajo pa tudi sorte špargljev, ki se zaradi večje vsebnosti antiocianov ob gojenju na svetlobi obarvajo vijoličasto.

Urbano VRTNARJENJE

Prepričanje, da za gojenje sadja in zelenjave potrebujemo velik vrt, je zmotno. Tudi v mestnem okolju se lahko ukvarjamo z vrtnarjenjem, se s tem približamo naravi in uživamo v hrani, ki smo jo pridelali sami. Prostor za pridelavo vrtnin lahko uredimo že na manjši domači terasi ali balkonu. Res je, da na balkonskem vrtičku ne bomo mogli pridelati celotne ozimnice, a nekaj zelenjave bo zagotovo zraslo, na primer solata, paradižnik, korenje in paprika, lahko celo sadje, kot so jagode, borovnice ali limone. Gojenju rastlin se ni treba odpovedati, če nimamo balkona ali terase. Majhen vrtiček namreč lahko uredimo tudi na okenski polici. V cvetličnih lončkih gojimo domača zelišča in začimbe, na primer rožmarin, drobnjak, peteršilj, meto in baziliko.

SVETOVNI
DAN

Čebel

Po večletnih prizadevanjih Slovenije je generalna skupščina Organizacije združenih narodov leta 2017 sprejela resolucijo, s katero je 20. maj razglasila za svetovni dan čebel. Čebele imajo pomembno vlogo pri ohranjanju ekološkega ravnovesja. Z opraskanjem zagotavljajo zanesljivo pridelavo hrane, predvsem pa bogato izbiro sadja in zelenjave v naši prehrani. Od opraskanja je namreč odvisna kar tretjina hrane, ki jo pridelamo. Poleg tega so odgovorne za varovanje biotske raznovrstnosti rastlin, ohranjanje okolja in druge dejavnike našega življenja.

Število oprasovalcev po svetu upada, zato je pomembno, da s svojimi dejavnimi varujemo čebele in njihov življenjski prostor.

POMLADNA NADLOGA

So se molji v vaši omari zbudili?

BESEDILO JASMINA BEVC BAHAR

Pomlad prebudi molje v omarah: daljši kot so dnevi, bolj aktivni so molji. Kdor je pozimi še upal, da se je končno znebil teh nadležnih sostanovalcev, bo morda zdaj razočaran. Molji se lotijo tako hrane kot oblačil.

Molji v oblačilih živijo na skrivaj. V omarah, predalih, pod preprogami najdejo vse, kar potrebujejo za rast in razmnoževanje: volno, krzno, perje, dlake. Marsikdo se težave zave šele, ko odkrije luknje na puloverjih in preprogah. Mimogrede, luknjice v oblačilih so posledica ličink, ne odraslih moljev.

Sezonska oblačila skrbno operite in pospravite v (vakuumske) vreče za shranjevanje oblačil. Če vreče ne morete neprodušno zapreti, oblačila poškopite z neemovim oljem. Tako vas bodo varno pospravljena pričakala do naslednje sezone.

Nemški kolegi so na nedavnem testu sredstev proti moljem preizkusili 14 izdelkov. Rezultati niso obetavni. Samo dva sta prejela oceno dobro, eden je dostopen tudi v Sloveniji, in sicer papir z insekticidi proti moljem proizvajalca Nexa Lotte (glavna insekticida glede na navedbe proizvajalca sta praletrin in transflutrin).

Zunaj konkurence so testirali tudi parazitske ose, ki uničijo jajčeca moljev, tako da jih uporabljajo za razmnoževanje. Ko izginejo molji, izginejo tudi ose. A to zahteva čas in vztrajnost. Kako to deluje? Ose se doma izležejo iz drobnih jajčec, prilepljenih na kartonaste trakove. Nato izsledijo jajčeca škodljivcev, kot so molji, in tam odložijo svoja jajčeca. Iz njih se izležejo neškodljive drobne ose, ki preprosto ubijejo zalego. Brez skrbi. Brez hrane koristna žuželka umre po šestih dneh. Glede na vrsto škodljivca pomagajo različne parazitske ose.

PRANJE NA 60 STOPINJAH ALI ZAMRZOVANJE

Bele mreže, črvi ali luknje v volnenih oblačilih kažejo, da imamo v omari molje. Insekticid lahko pomaga, vendar bodite pozorni pri uporabi, še posebej, če v gospodinjstvu živijo otroci. Z vztrajnostjo pa se je mogoče moljev znebiti tudi brez strupa.

1. Takoj očistite predale in omare – temeljito, vključno z vsemi režami in oddaljenimi kotički.
2. Oblačila operite na 60 stopinjah Celzija in zlikajte, tista, ki visokih temperatur ne prenesejo, pa prestavite za en teden v zamrzovalnik. Kjer tudi to ne gre, na primer pri preprogah, boste morali uporabiti insekticide, ki so dostopni na trgu.
3. Omaro večkrat prezračite. Molji imajo raje že nošena oblačila, zato teh nikoli ne shranjujete skupaj s čistimi oblačili. ■

OD VONJA DO STRUPA

Izdelki proti moljem, ki so na voljo v trgovinah, delujejo na tri načine. Lepiljive pasti molje privabljajo s feromonom, insekticidi jih ubijajo, repelenti pa odvrtačajo. Izdelki so na voljo v različnih oblikah: kot dišeče vrečke, pasti za lepilo, obešalniki za oblačila, papirji proti moljem, obročki iz cedrovega lesa ...

Kemikalije proti škodljivcem v gospodinjstvu? Čeprav je to hitra rešitev, je lahko nevarna za ljudi. Potrošniki naj biocide doma uporabljajo le v izjemnih primerih. Razpršila proti žuželkam, na primer, med uporabo (škropljenjem) zlahka vdihnemo. Živčni toksini pogosto onesnažujejo zrak več mesecev. Biocidi so namreč pesticidi,

ki se uporabljajo za zatiranje organizmov, ki so škodljivi za zdravje ljudi ali živali in povzročajo škodo na različnih materialih. Biocidi lahko spadajo v t. i. mejno področje kmetijskih pesticidov, veterinarskih zdravil, medicinskih pripomočkov, detergentov, kozmetike ali drugih proizvodov s podobnim učinkovanjem.

NAČINI DEPILACIJE

Vsak naj izbere sebi primernega

BESEDILO URŠA ŠMID BOŽIČEVIČ

Kožo naših prednikov so dlake na telesu ščitile pred soncem, okužbami in nekaterimi paraziti, na primer pred komarji. Zagotavljale so tudi toplotno zaščito. Že pred nekaj tisočletji – v starem Egiptu, Rimu in na Daljnem vzhodu – pa se je začel trend odstranjevanja dlak.

Dlake so si odstranjevali tako moški kot ženske. In ne tako kot danes zgolj iz estetskih razlogov, ampak tudi iz higienskih in verskih. Nekatero metode se uporabljajo še danes: orientalska pasta za depilacijo iz sladkorja, limonovega soka in vode; odstranjevanje dlak z nitjo, ovitje okoli prstov; v kakšni izmed Bližnjevzhodnih brivnic moškimi še vedno odstranjujejo dlačice v ušesih z majhnim plamenom na leseni paličici.

Brivnik, epilator, vosek, krema – načinov, kako se znebiti dlak na telesu, je veliko. Predstavljamo različne metode, vsak lahko izbere sebi primerno.

ZA PRIDNE: BRITJE

Hitra, preprosta, učinkovita, a kratkotrajna metoda. Dlake odrežete tik ob površini kože, zato bo treba po približno treh dneh delo opraviti znova.

Dlake ne zrastejo debelejše

Velja prepričanje, da po britju dlake zrastejo debelejše in temnejše. A to je le optična iluzija. Dlake odrežete neposredno na koži, na najdebelejši točki v prerezu, zato so videti debelejše, ko zrastejo. Učinek je podoben kot pri

striženju las, po katerem se zdi, da imajo lasje večji volumen.

Suho ali mokro?

Obstajajo tri vrste brivnikov: za enkratno in večkratno uporabo ter električni. Zaradi zamenljivih rezil lahko brivnike za večkratno uporabo uporabljate dlje časa, medtem ko tisti za enkratno uporabo končajo v smeteh že po nekaj britjih. Na testih se praviloma izkaže, da slabše opravijo svojo nalogo, poleg tega so slabša izbira tudi z vidika varovanja okolja. Obe vrsti sta sicer primerni za mokro britje, najbolje po kopeli ali tuširanju, za dober rezultat je uporaba brivske pene obvezna, saj dlake zmežča. Redno menjavajte britvice – brivnik bo bolj gladko drsel po koži, na koži bo tudi manj mikro poškodb, ki nastanejo pri britju.

Za suho britje je primeren le električni brivnik.

V katero smer?

Da bo učinek najboljši, dlake brijete v nasprotni smeri rasti. Na nogah je delo preprosto, pod pazduho, kjer dlake rastejo v kolobarju, pa od zgoraj navzdol, od spodaj navzgor in čez obe strani. Zaradi občutljive kože na intimnih

predelih je priporočljivo, da najprej brijete v smeri rasti in šele nato v nasprotni smeri.

Cenovno ugodno

Kot se je izkazalo na zadnjem testu, boste za najboljši ženski brivnik za enkratno uporabo odšteli približno 2 evra (6 evrov, pakiranje po 3), za najboljši brivnik za večkratno uporabo pa približno 9 evrov. Ni potrebe, da ženske izbirajo le njim namenjene brivnike. Tudi med moškimi brivniki je na voljo veliko dobrih – zmagovalec zadnjega testa stane približno 16 evrov.

Nasvet: preverite rezultate ženskih in moških brivnikov na zps.si.

ZA IZKUŠENE: EPILACIJA

Večina se zdrzne, ko sliši besedo epilator, a za izkušene (z visokim pragom bolečine) je to učinkovita in cenovno dostopna metoda. Vrtljiva pinceta izvleče dlake neposredno pri korenu. Trg z epilatorji sicer ni več tako živahen kot pred kakšnim desetletjem, a ponudba je še vedno dobra.

Priprava kože: daljši učinek

Da bo epilacija temeljita in čim manj boleča, je dobro, da se je lotite po tuširanju ali kopeli,

TEST FOTOAPARATOV (NA PAMETNIH TELEFONIH)

Kolikor denarja, toliko dobrih fotografij in posnetkov

BESEDILO MATJAŽ ROPRET

Običajni test fotoaparátov smo prilagodili dogajanju na tem področju. Osredotočili smo se namreč na pametne telefone, ki so zdaj naše primarne naprave za fotografiranje in snemanje. Temu proizvajalci namenjajo veliko pozornosti, tako pri razvoju tehnologije kot na predstavitvah novih izdelkov.

Potrošniške organizacije še vedno testiramo večino namenskih fotoaparátov, ki pridejo na trg. Njihove rezultate najdete na naši spletni strani. V reviji pa tokrat začnemo novo prakso: odslej bomo objavljali rezultate, kako so se pri fotografiranju in snemanju izkazali pametni telefoni. Z njimi namreč že nekaj let naredimo večino posnetkov, medtem ko s klasičnimi fotoaparati fotografirajo in snemajo večinoma le še (pol)profesionalni uporabniki in nekateri ljubitelji.

Fotoaparati se seveda niso povsem poslovili, se je pa ponudba bistveno skrčila v primerjavi z njihovimi »zlatimi časi« pred približno desetletjem. Nižji cenovni razredi so pretežno izginili ali pa v njih vztrajajo le še nekateri starejši modeli. Za novejša in naprednejša se cene začnejo pri približno 800 evrih in sežejo do nekaj tisočakov zgolj za ohišja, precejšen znesek pa

zahtevajo še objektivni. Tempo novosti je precej počasnejši, nasledniki uspešnih modelov večinoma prihajajo na dve ali tri leta. Prejšnje vsakoletne zamenjave so pogosto prinesle le malo pravih izboljšav in so zgolj dajale vtis, da določena znamka ne zaostaja za konkurenco.

POUDAREK JE NA SNEMANJU VIDEOA

Novejša tipala in izboljšana obdelava signala pomenijo napredek tudi na fotografskem področju, a proizvajalci se v zadnjih letih precej bolj osredotočajo na snemanje možnosti fotoaparátov. Fotografiji, večji svojega posla, bodo pretežno enake rezultate kot z najnovejšim fotoaparátom dobili tudi s pet ali več let starim. Še najbolj bodo razliko občutili tisti, ki ne uporabljajo formata RAW, temveč se zanašajo na to, kar naredi sam aparat (v zapisu JPG). Po drugi strani je za video že pet let star pripomoček, če takrat ni bil eden od najbolj

izpopolnjenih, danes lahko zastarel. Snemanje v razločljivosti 4K ali višji, z enim od naprednih kodekov, večjo bitno hitrostjo, z 10- ali celo 12-bitno barvno globino (namesto standardne 8-bitne), z ustreznim hlajenjem in še kopico drugih povezanih lastnosti, lahko kupci dobijo le v novejših aparatih. Omenjene možnosti izkušenim snemalcem omogočajo kar največji nadzor nad sliko v postprodukciji, kar pa tudi zahteva izjemno zmogljivo in drago opremo (najmanj računalnike, monitorje in diskovje).

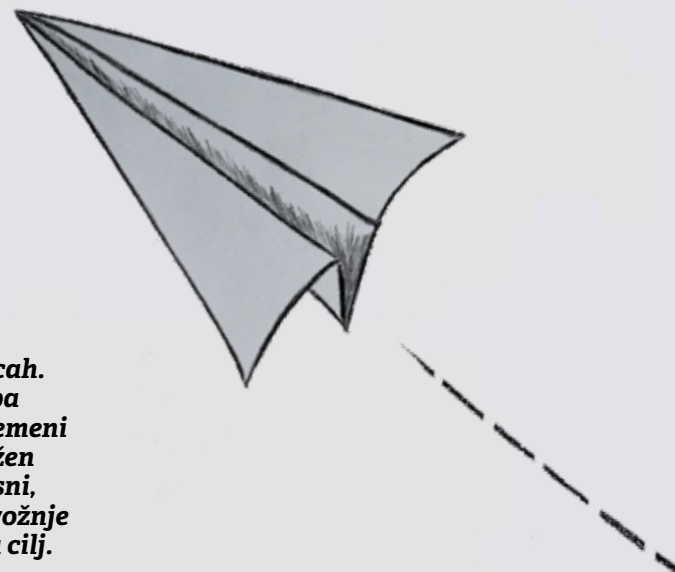
KLJUČNE UGOTOVITVE IN DEJSTVA PRI TELEFONIH

Pametni telefoni so skoraj v celoti nadomestili nekdanje žepne oz. kompaktne fotoaparate. V primerjavi z njimi vsaj s svojo osrednjo kamero dosegajo boljše ocene. Že v preteklih letih, ko so proizvajalci še imeli v ponudbi cenovno dostopne žepne fotoaparate, smo pri teh vedno znova ugotavljali uporabo precej majhnih tipal s povprečno svetlobno občutljivostjo in odsotnost naprednih trikov pri obdelavi signala. Telefoni so zato v precejšnji prednosti, saj jim procesorske zmogljivosti omogočajo napredne načine HDR, nočnega in portretnega zajemanja motivov ter še marsikatero druge učinke. Hkrati večina dovoli izklop »umetne inteligence«, ki prepoznava prizore in prilagodi nastavitve za čim bolj všečno (ne nujno čim bolj »pravilno«) fotografijo, in ponuja način z ročnimi nastavitvami, brez omenjenih »mahinacij«.

NASVETI ZA KRAJŠANJE IN
PREDVIDEVANJE POTOVALNEGA ČASA

Načrtujte čas potovanja

BESEDILO KLEMEN KOŠIČ

V prejšnji številki smo zagovarjali manjšanje hitrosti na dostopnih ulicah. Pomanjkljivost te rešitve je nekoliko daljši čas potovanja, prednost pa sprostitev prostora za kakovostno preživljanje prostega časa. To ne spremeni dejstva, da je čas, ki ga porabimo za potovanje, načeloma še vedno vržen stran, zato ga želimo čim bolj skrajšati. Kot smo se naučili v slavni basni, lahko cilj prva doseže tudi želva, čeprav je počasnejša od zajca. Hitrost vožnje torej ni edini način, kako skrajšati izgubljeni čas in pravočasno priti na cilj.

INFORMACIJE SO MOČ

Kje potovati: pot, po kateri smo navajeni voziti, morda ni vedno optimalna. Razmere na pomembnejših cestah so vsak dan drugačne, zato se je o tem pred odhodom dobro pozanimati. Sodobna navigacijska orodja (npr. Googlevi zemljevidi) omogočajo prikaz zastojev v realnem času. Če vemo, kje je zastoj, se mu lahko izognemo.

Kdaj potovati: sodobna navigacijska orodja vsebujejo tudi statistiko, kdaj je promet običajno zgoščen. Pri nekaterih potovanjih je želen čas prihoda na cilj določen, npr. pot v šolo in na delo. Tu lahko vplivamo predvsem na točnost prihoda. Največ lahko storimo s pravočasnim odhodom – torej, da predvidenemu času vožnje dodamo še približno 10 do 20 odstotkov oziroma najmanj pet minut rezerve. Prehiter prihod na cilj ne pomeni izgubljenega časa, če lahko v tem času kaj prigriznemo, preberemo ali naredimo. Vsa potovanja pa niso časovno vezana, npr. prostočasna potovanja in poti po opravkih. Ta potovanja bodo krajša, če jih opravimo zunaj prometne konice.

Koliko poti opraviti: izgubljen čas je mogoče skrajšati z zmanjšanjem števila potovanj. To napravimo z »veriženjem« potovanj (ang. trip chaining). Primer: namesto da gremo z delovnega mesta takoj domov ter nato od doma do trgovine in nazaj, bo skupen čas potovanja krajši, če gremo na poti iz službe še v trgovino. Stroške pa lahko zmanjšamo tako, da se z nekom uskladimo in dve potovanji združimo v eno.

Z neobzirno vožnjo si posameznik morda res lahko skrajša čas potovanja, vendar na račun pretočnosti in varnosti drugih udeležencev.

PROMET JE PLES PRILAGAJANJA

Način vožnje ima izjemno velik vpliv na to, kako hitro bo zastoj nastal in se sprostil. Najbolj kulturn način vožnje je predvidljiv in pozoren. S predvidljivo vožnjo drugim udeležencem

omogočimo dovolj časa, da se odzovejo na naše manevre, s pozorno vožnjo pa sebi zagotovimo dovolj časa za odziv na razmere v prometu.

Ustrezna varnostna razdalja: z njo uravnavaemo, koliko časa imamo na voljo, da svojo hitrost izenačimo s hitrostjo vozila pred nami. Če je pravočasno ne zmanjšamo dovolj, lahko povzročimo prometno nesrečo. Če jo zmanjšamo preveč, upočasnimo prometni tok zadaj. Več vozil ima premajhno varnostno razdaljo, hitreje bodo motnje ustavile prometni tok.

Manevriramo enakomerno in samo, ko je potrebno: v zgoščenem prometnem toku vsaka sprememba (pasu, smeri, hitrosti vožnje ...) pomeni motnjo. Čim večja je sprememba in čim hitreje se zgodi, tem večji vpliv ima. Sunkovite manevre izvajamo zgolj v sili, sicer pa spremembe pravočasno nakažemo in izpeljemo enakomerno. Tako soudeležencem omogočimo več časa za ustrezno prilagoditev njihove hitrosti in smeri vožnje ter zmanjšamo vpliv motenj na prometni tok.

Bodimo pozorni na druge udeležence in na cesto: ko v rokah držimo volan, hkrati držimo svojo usodo in usodo soudeležencev v prometu. To je velika odgovornost, ki zahteva vso našo pozornost. Le dovolj pozoren voznik lahko pravočasno zazna nevarnosti in motnje ter se ustrezno odziva na razmere. Do ranljivejših udeležencev, pešcev, kolesarjev in motoristov, imamo še posebno odgovornost, saj ti v

Brez uporabe asistenčnih sistemov lahko varnostno razdaljo približno ocenimo tako, da si izberemo neko točko pred nami (npr. cestni količek). Ko vozilo pred nami pride do izbrane točke, začnimo šteti sekunde. Ko naše vozilo pride do izbrane točke, prenehajmo šteti. To je naša varnostna razdalja v sekundah.

nasprotju z vozniki motornih vozil niso zaščiteni z ovojem iz pločevine.

NI VSE ODVISNO OD POSAMEZNIKA

Način vožnje drugih udeležencev: z neobzirno vožnjo si posameznik morda res lahko skrajša čas potovanja, vendar na račun pretočnosti in varnosti drugih udeležencev. Za vse je boljše, če obstaja širok konsenz, da neobzirnost ni sprejemljiva. Zakaj bi se večina prilagajala nekaj neuvidevnim posameznikom, če se ti nočejo prilagajati nikomur? Akcije ozaveščanja in ustrezen sistem izobraževanja voznikov so pomembne za ukoreninjenje kulture obzirne vožnje, pravičen sistem sankcioniranja pa preprečuje, da bi neobzirni vozniki breme svojih dejanj valili na druge.

Prostorsko načrtovanje: čas potovanja je zelo odvisen od dolžine poti. Kako dolge so naše

običajne poti, je odvisno od prostorskega načrtovanja naselij. Če so šole, podjetja, storitvene dejavnosti, parki umeščeni vsak na svojem koncu, bodo poti dolge. Če se funkcije mešajo, bo npr. trgovina na voljo na vsakem vogalu. Prebivalcem prijazna naselja imajo vse funkcije na dosegu »noge«.

Kakovost javnega prevoza: ker ima javni prevoz večjo zmogljivost, zastoji ne nastanejo tako hitro kot pri osebnem avtomobilu. Poleg tega čas vožnje z javnim prevozom ni vržen stran, če je standard udobja dovolj visok, da je mogoče med vožnjo brati, delati itd. Visok standard storitve, predvsem na območjih z velikim povpraševanjem, nima koristi zgolj za njegove uporabnike. Ker razbremeni ceste, koristi tudi tistim, ki so v vsakem primeru vezani na osebni motorni promet (npr. dostava). ■

Naslednja številka izide 2. junija 2022.

POD DROBNOGLEDOM

ZAVAROVANJE PRED POTRESOM

Za lastnike enostanovanjskih hiš, stanovanj v večstanovanjskih zgradbah in lastnike stanovanjske opreme. Seznanjeni boste s potresno nevarnostjo v Sloveniji. Z osnovnimi informacijami o možnostih zavarovanja pred potresom pa boste lažje izbrali primerno zavarovalno kritje.

TRŽNI PREGLED

SADNO-ŽITNE PLOŠČICE ZA VAŠEGA MALČKA

So sadno-žitne ploščice lahko zdrav prigrizek ali se jim je bolje izogniti? Predstavili vam bomo, kaj vsebujejo sadno-žitne ploščice, ki jih pogosto najdemo na policah z otroško hrano.

TEHNOLOGIJA

MOČNA AVTENTIKACIJA

Kaj za uporabnike pomenijo večje varnostne zahteve pri spletnem plačevanju in pri uporabi spletne banke?

Kakšne rešitve ponujajo slovenske banke in zakaj so nekateri potrošniki odrezani od storitev, ki so jih v preteklosti že uporabljali?

ENERGIJA

SONČNE ELEKTRARNE

Preverili smo, kaj se dogaja z malimi sončnimi elektrarnami za samooskrbo in za skupnostno samooskrbo.

TESTI

ZVEZKI A4

Kupujemo jih vsi, a nismo vedno zadovoljni s kakovostjo, je pokazala naša anketa. Na testu smo preverili tudi, kako pri izdelavi zvezkov, še zlasti tistih, ki jih šole priporočajo za uporabo v prvem triletju, upoštevajo trajnost.

OTROŠKI AVTOSEDEŽI

Tradicionalni test pomembnega varnostnega pripomočka za prevoz otrok v avtomobilu je (tradicionalno) pokazal, da vsi sedeži niso vredni zaupanja. Težave se kažejo tako pri zaščiti kot pri kemikalijah v uporabljenih materialih.

ROBOTSKI SESALNIKI IN ROBOTSKE KOSILNICE

Pomlad je čas za pospravljanje in urejanje okolice. Preverili smo, kako učinkovito nam pri tem lahko pomagajo roboti, s katerimi se lahko znebimo odvečnega prahu v stanovanju ali pa previsoke trave na zelenici pred hišo. Razlike so kar lepo očitne ...

OPEKAČI KRUHA

Le nekaj trenutkov je potrebnih, da zadiši po zapečenem kosu kruha oziroma toasta. A lahko se zgodi tudi razočaranje: neenakomerno zapečeni kosi, težave s čiščenjem, prevroče površine. Preizkusili smo zadnje modele opekačev in ugotavljali, kako se razlikujejo med seboj.

ZPS ZVEZA
POTROŠNIKOV
SLOVENIJE

je neodvisna, nevladna in mednarodno priznana organizacija – društvo, ki slovenskim potrošnikom pomaga pri dobrih in varnih nakupnih odločitvah.

Na vaši strani smo že od leta 1990.

INFORMIRAMO

Potrošnike obveščamo in ozaveščamo o kakovosti izdelkov in storitev, njihovih pravicah in drugih pomembnih potrošniških vprašanjih v reviji ZPStest, na spletnem mestu www.zps.si ter prek družbenih omrežij (Facebook, Twitter). Poleg tega sodelujemo z mediji, izdajamo brošure in letake ter se predstavljamo na različnih dogodkih.

SVETUJEMO

Svetujemo pri najrazličnejših potrošniških vprašanjih in zagatah ter pomagamo pri uveljavljanju potrošniških pravic. Svetovanje je neodvisno, nepristransko in zaupno.

IZOBRAŽUJEMO

Sodelujemo z različnimi izobraževalnimi ustanovami, predavamo in ozaveščamo.

TESTIRAMO

Preverjamo kakovost najrazličnejših izdelkov in storitev, pri čemer sodelujemo z neodvisnimi strokovnjaki in akreditiranimi laboratoriji.

ZASTOPAMO

Zastopamo interese potrošnikov na različnih področjih, pri oblikovanju zakonodaje in politike s področja varstva potrošnikov.

DELUJEMO MEDNARODNO

Sodelujemo v številnih mednarodnih projektih in odborih. Smo člani ICRT – mednarodne neprofitne organizacije za izvajanje potrošniških testiranj, BEUC – evropske potrošniške organizacije in CI – svetovne potrošniške organizacije. Aktivno sodelujemo tudi v okviru organizacije ANEC, ki je glas potrošnikov pri standardizaciji.

PRIMER SPARKASSE

GREMO V KOLEKTIVNO TOŽBO – PRIJAVITE SE!

V primeru Sparkasse, kjer je banka kreditojemalcem obračunavala negativno vrednost obrestne mere euribor, kot da je ta 0-odstotna, bomo na Zvezi potrošnikov Slovenije vložili kolektivno tožbo. V tem sodnem postopku bodo zajete kreditne pogodbe, v katerih ni klavzule, da se negativni euribor obračuna po vrednosti nič odstotkov.

Kaj smo že dosegli?

- Na ZPS smo s tožbo na sodišču proti banki Sparkasse dosegli, da mora banka v kreditnih potrošniških pogodbah prenehati obračunavati negativno referenčno obrestno mero euribor v višini nič odstotkov. To posledično pomeni nižji obrok za posojilojemalca in seveda nižji znesek obresti, ki jih bo potrošnik plačal za svoje posojilo.

Kaj od banke še zahtevamo?

- Sodba ne velja za nazaj, zato smo banko pozvali, naj pravilno obračuna pogodbeno obrestno mero tudi za celotno obdobje za nazaj, ko ni upoštevala negativnega euriborja.
- **Banka nas je že obvestila**, da bo dejansko negativno vrednost euriborja obračunavala le za obdobje od pravnomočnosti sodbe naprej, zato smo se odločili za kolektivno uveljavljanje pravic potrošnikov: od banke bomo zahtevali, da vsem svojim kreditojemalcem pravilno obračuna pogodbeno obrestno mero za celotno obdobje, torej upošteva dejanske negativne vrednosti euriborja tudi za obdobje pred pravnomočnostjo sodbe.

Vse oškodovane potrošnike zato vabimo, da se prijavijo na prejem naših nadaljnjih obvestil v zvezi s kolektivnim uveljavljanjem pravic z vpisom svojega e-naslova na naši spletni strani.

